

АСПІРАНТСЬКИЙ ЗВІТ

Коковіхіної Ольги Сергіївни

На першому курсі (2020/2021 р.) почала заглиблення у тему дисертаційного дослідження, відвідувала заняття у межах реалізації освітньої складової. Розпочала роботу над першим розділом дослідження. Взяла участь у низці конференцій, опублікувавши такі доробки «Коопераційний потенціал змагальності», «Теорія соціального порівняння: науково-емпіричний аспект», «Змагальність у малій групі: соціально-психологічний аспект». Опублікувала статтю «Змагання як фактор становлення особистості героя в чарівній казці» у фаховому науковому виданні (категорія «Б»).

На другому курсі (2021/2022 р.) переписала перший розділ дисертації з огляду на велику кількість російськомовних джерел. Розпочала написання організаційно-методичного розділу дисертації, планувала проведення емпіричного дослідження. Взяла очну участь у роботі Наукового товариства студентів аспірантів, докторантів і молодих учених ХДУ, мала доповідь з теми

«Етичний аспект психологічних досліджень». Офіційно доєдналася до Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ХДУ. Взяла участь у проєкті «Наука для молоді», підготувала доповідь «Наукова етика: моральний та правовий аспект». Взяла очну участь у науково-популярному заході «Ніч молодіжної науки-2022». Мала доповідь з теми «Роль українських ультрас у подоланні постколоніальних комплексів». Отримала сім сертифікатів на платформі PROMETHEUS: «Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів», «Базова психологічна допомога в умовах війни», «Освіта для всіх: різноманітність, інклюзія та фізичний розвиток», «Інформаційна безпека», «Дезінформація: види, інструменти та способи захисту», «Психологія стресу та способи боротьби з ним», «Критичне мислення в українському контексті». Написала й подала до друку статтю «Функціонування мови ворожнечі в умовах мирного і воєнного часу» для фахового видання «Вісник Львівського університету» (категорія «Б»), що присвячено змагальності на рівні груп.

Пройшла аспірантську практику в дистанційному форматі, успішно завершила освітню компоненту.

На третьому курсі (2022/2023 р.) завершено організаційно-методичний розділ. Проведено емпіричне дослідження. Взяла участь у розробці та реалізації онлайн-курсу «Наука для молоді». Взяла очну участь у роботі Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ХДУ, доповідаючи з теми «Наука і тоталітаризм: кейс Третього Рейху». Взяла очну участь у конкурсі наукових проєктів за напрямом «Наука та розвиток громад: соціальні проєкти з науковою ідеєю» у Київському університеті імені Бориса Грінченка. Посіла II друге місце. Тема проєкту – «Профілактика вживання психоактивних речовин у середовищі військовослужбовців». Взяла очну участь у роботі Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Дослідження молодих вчених: від ідеї до реалізації». Взяла участь у проєкті «Аспірантський лекторій» на базі Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ХДУ. Тема міні-лекції – «Перший серед рівних. Навіщо люди порівнюють себе з іншими?» Оpubлікувала англomовну статтю «Self-actualization and sociocultural factors. What's wrong with Abraham Maslow's theory?» у фаховому виданні «Наукові перспективи» (категорія Б).

На четвертому курсі (2023/2024 р) завершила обробку емпіричних даних, перейшла до опису результатів. Взяла участь у роботі IX Всеукраїнської науково-практичної конференції «Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя», що проходила 22-23 лютого у Суми, а також у «XIV Сіверянських соціально-психологічних читаннях», що проходили 26 квітня у місті Чернігів. Оpubлікувала тези з теми: «Самоактуалізація як полісемантичне поняття: екзистенційна, гуманістична та психоаналітична платформа». Підготувала до друку статтю «Теоретичні та емпіричні аспекти впливу самооцінки на самоактуалізацію» для фахового наукового видання «Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права» (категорія «Б»).

Висновки за результатами дослідження. Змагальність ми визначили як особистісну рису, що ґрунтується на соціальному порівнянні (концепція, що

розроблена Леоном Фестінгером) і потребі в переважанні у тлумаченні Альфреда Адлера, що поміж іншого передбачає постійний рух у бік розвитку. У своїй дисертації ми розмежували змагальність, що стосується міжособистісного рівня зі змагальністю, що існує між представниками різних соціальних груп. Цікаво, що остання є більш дослідженою галуззю знань, якщо порівнювати. У емпіричному дослідженні ми сфокусувалися на міжособистісному вимірі змагальності. Ця гіпотеза ґрунтується на тому, що життєва програма кожної людини має приблизно однакові цілі та завдання, тому індивіди тією чи тією мірою змагаються між собою. Емпіричне дослідження охопило 250 респондентів у віці від 18 до 35 років. За допомогою роботи з джерелами ми визначили низку параметрів, які можуть впливати на рівень змагальності та самоактуалізації особистості.

Таблиця 1. Соціально-психологічні параметри змагальності

Параметри	Назва методики
Соціальне порівняння	Шкала орієнтованості на соціальні порівняння (INCOM)
Самооцінка	Шкала самооцінки Розенберга
Мотивація до досягнення успіху	Мотиваційний опитувальник Т. Елерса
Заздрість	Шкала диспозиційної доброякісної та злоякісної заздрості
Нарцисизм	Опитувальник особистісного нарцисизму
Стиль поведінки в конфліктній ситуації	Інструмент оцінки стилів управління конфліктами Томаса-Кілмана (TKI)
Перфекціонізм	Шкала перфекціонізму П. Шулера
Резилієнтність	Шкала резилієнтності CD-RISC-10

Також нами було розроблено анкету, що складалася з 30 питань і

передбачала відповідь: «Так, ця людина схожа на мене» / «Ні, ця людина не схожа на мене». Твердження на зразок «Для мене важливо бути кращим/кращою у всьому, що роблю» та «Мені подобається встановлювати амбітні цілі та досягати їх» вимірюють самомотивацію та цілепокладання. Інші питання, наприклад «Я відчуваю велике задоволення, коли перемагаю у конкурсі», оцінюють ставлення до конкуренції. В анкеті також є питання, які досліджують важливість соціального порівняння для індивіда, а також стратегічний підхід і готовність до ризику, наприклад через висловлювання: «Я люблю відстоювати власну точку зору, брати участь у дискусіях». Останній блок питань допомагає оцінити реакцію на виклики та стрес. Наприклад, «Я показую найкращі результати під тиском або в ситуаціях з високими ставками», «Поразки мотивують мене не менше, ніж перемоги». Питання, які зосереджені на відчутті задоволення від перемоги та ролі конкуренції як стимулу для розвитку, вказують на ставлення респондента до конкурентних ситуацій і його емоційну реакцію на них. Інші питання, як-от вибір складних завдань для перевірки здібностей або порівняння своїх досягнень з досягненнями інших, розкривають, як респонденти взаємодіють з викликами та як вони використовують соціальне порівняння як мотиваційний інструмент. Питання про роль групової динаміки досліджують соціальний аспект змагальності, а саме – розуміння того, як індивід взаємодіє з іншими людьми в конкурентному середовищі. Анкета насамперед потрібна для диференціації досліджуваних на тих, хто є змагальною особистістю за своєю психічною природою, і тих, кому не властива ця риса. Наша гіпотеза полягає у тому, що змагальні особистості є більш самоактуалізованими, якщо порівнювати їх із незмагальними.

Самоактуалізацію досліджували за допомогою методик «Шкала ініціативи особистісного зростання» і «Короткий індекс самоактуалізації», що були апробовані в Україні.

Результати емпіричного дослідження. Нашою основною метою було з'ясувати які із запропонованих параметрів корелюють зі змагальністю як особистісною рисою, яку ми вивчали за допомогою анкети. Отже, змагальність на рівні високої значущості корелює з такими змінними як «Мотивація

досягнення» (0,96), «Доброякісна заздрість» (0,92), «Нарцисизм» (0,83), «Самооцінка» (0,81). Що стосується соціального порівняння, то змагальність на рівні високої значущості (0,75) корелює з підшкалою «Порівняння здібностей» і менше корелює з підшкалою «Порівняння думок» (0,65). З іншого боку, резильєнтність пов'язана зі змагальністю ще слабше (0,63).

Водночас змагальність слабо корелює зі шкалою «Злісна заздрість» (0,31). Звернемо увагу, що однією з детермінант змагальності були способи поведінки в конфлікті. Ця гіпотеза також підтвердилася. Отже, встановлено, що змагальність як особистісна риса сильно корелює з такими змінними як співпраця (0,83) і компроміс (0,75). Але не корелює з пристосуванням та уникненням, що повністю співпадає з тими висновками, які ми зробили, працюючи над теоретичною частиною. Найбільш цікавою є ситуація зі шкалою «Конкуренція», яку ми досліджували у річищі стратегій поведінки в конфлікті. Вторинний аналіз даних засвідчив, що між змагальністю і конкуренцією існує помірна негативна кореляція (0,58). Це означає, що індивіди, які мають високі показники за шкалою «Змагальність» можуть не мати високих показників за шкалою «Конкуренція», яка передбачає перш за все конфронтацію з іншими людьми за спільне неподільне благо. Зауважимо, що це вкладається у нашу тезу про те, що змагальність є ширшим поняттям, ніж конкуренція. Індивіди можуть зосереджуватися на особистих досягненнях або самовдосконаленні, коли йдеться про змагальність, а не просто реалізовувати конкурентний сценарій, взаємодіючи з іншими.

Друга наша гіпотеза стосувалася того, що змагальність як особистісна риса позитивно впливатиме на самоактуалізацію, яку ми досліджували і як прагнення індивіда до особистісного зростання і як рівень самоактуалізованості індивідів, які є більш змагальними і менш змагальними. Аналізуючи отримані результати, можемо констатувати, що змагальність пов'язана і з рівнем самоактуалізації (0,89) і з прагненням індивіда до особистісного розвитку (0,90).

Друга частина нашого емпіричного плану полягала у тому, щоб сформуванати групу більш змагальних індивідів і менш змагальних індивідів (ми назвали це «група високої змагальної динаміки» і група низької змагальної динаміки). Так

ми хочемо перевірити гіпотезу про те, що окремі детермінанти змагальності варіюються в залежності від типу групи, які ми сформували на основі медіани. Робота над цією частиною третього розділу ще триває. Ми порівнюємо групи на основі первинної статистики та вторинного аналізу, застосовуючи U-критерій Манна-Уїтні.

Дослідницькі перспективи полягають у завершенні третього розділу і визначення детермінант, які впливають на змагальність. Критерій – наявність статистично значущих відмінностей між групами за тими шкалами, які ми використали. Також ми плануємо опублікувати результати емпіричних досліджень у фахових наукових виданнях категорії «Б», щоб збільшити кількість публікацій за темою дослідження і популяризувати наші напрацювання.

Здобувачка

Ольга КОКОВІХІНА

Науковий керівник

Ігор ПОПОВИЧ

«12» вересня 2024

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувачка кафедри психології

_____ к. психол. н.,

Наталія ТАВРОВЕЦЬКА

протокол засідання кафедри

від «13» вересня 2024 року №

**ЗВІТ ПРО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПЛАНУ
НАУКОВОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОР
ФІЛОСОФІЇ
за 2023/24 н. р.**

Прізвище, ім'я, по батькові здобувача	Коковіхіна Ольга Сергіївна	
Тема дисертації	Соціально-психологічні детермінанти змагальності як чинника самоактуалізації особистості	
Шифр спеціальності	053 Психологія	
Науковий керівник (консультант)	доктор психологічних наук, професор Попович Ігор Степанович	
Рішення вченої ради університету про затвердження (уточнення) теми дослідження	протокол від «21» грудня 2020 р. № 7	
Кафедра, на якій здобувач здійснює дослідження	кафедра психології	
Рік навчання <u>3</u>	Форма навчання <u>очна</u>	Форма фінансування <u>бюджет</u>
Зв'язок роботи з науковими темами, науково-дослідними роботами кафедри, на якій здійснюється дослідження		
Назва кафедральної наукової теми «Соціально-психологічні виміри становлення та розвитку особистості»	Державний реєстраційний номер <u>0119U101096</u>	Термін виконання НДР <u>2024р.</u>
Загальна кількість праць з теми дослідження <u>11</u>	з них – за звітний період <u>4</u>	Кількість праць у наукових фахових виданнях <u>3</u>
Наявність праць в інституційному репозитарію ХДУ <u>0</u> (кількість)	Наявність бібліометричного профілю на сайті «Бібліометрика української науки» https://scholar.google.com.ua/citations?user=YmYjevgAAAAJ&hl=uk (інтернет-адреса профілю в Google Scholar)	Наявність унікального ідентифікатора учених (ORCID) https://orcid.org/0000-0003-2712-4807 (номер коду)
Апробація матеріалів дослідження на конференціях, семінарах, круглих столах тощо		
Рівень заходу й назва його	Місце й дата проведення	Форма участі
«IX Всеукраїнська науково-практична конференція “Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя»	(22-23 лютого 2024 р., м. Суми)	<u>заочна</u>
«XIV Сіверянські соціально-психологічні читання»	(26 квітня 2024 р., м. Чернігів).	<u>заочна</u>
3. Перелік установ (закладів), де здобувач здійснює апробацію й упровадження матеріалів дослідження (для наукових спеціальностей, що передбачають	1. 2.	

експеримент), крім здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук першого року навчання	3. ...
Робота над власним науковим дослідженням (написання тексту дисертації)	1. Проведення емпіричного дослідження, обробка даних 2. Робота зі списком літературних джерел, оптимізація теоретичного розділу

*До звіту здобувач додає також текстову інформацію, не враховану в цій формі.

**У кінці звіту має бути висновок кафедри щодо рівня виконання здобувачем наукового ступеня індивідуального плану за 2022/23 н. р.

Здобувач

(підпис)

Ольга КОКОВІХІНА
(ініціали, прізвище)

«13» вересня 2024 р.